ادبیات فارسی خارج از کشور ۹۶

۱. **در کدام گزینه، معنی همهٔ واژه‌ها، درست است؟**

۱) (خسته: زخمی)، (سحاب: باران)
۲) (بنان: انگشتان)، (سوفار: تیردان)
۳) (کومه: آغل)، (عنود: ستیزه‌کار)
۴) (رفع کردن: دادخواهی کردن)، (مکیدت: نیرنگ)

۲. **«به خاک آلودن بینی، روشن ساختن، بدخواهی، جامه‌ای که روی جامهٔ دیگر پوشند» به ترتیب، معانی کدام واژه‌هاست؟**

۱) رغم، تقریر، شرارت، ردا
۲) عتاب، توقیع، وقیعت، جُبّه
۳) تضرّع، تجلی، وقیعت، خلعت
۴) اهمال، تلبیس، زعارت، دُرّاعه

۳. **معنی واژه‌های «حمیّت، بیغوله، ثمین، آخته» به ترتیب، کدام است؟**

۱) تلاش، شاهراه، وزین، تیز
۲) جوانمردی، بیراهه، گرانقدر، کُشنده
۳) مردانگی، خرابه، ارزشمند، بُرّان
۴) غیرت، کنج و گوشه، پر بها، بیرون کشیده

۴. **املای کدام گروه از واژه‌ها، همگی درست است؟**

۱) مست ملاهی، زادِ ولد، سورت سرما
۲) ضلالِ جهل، مقلوب و مقهور، می صبوح
۳) سفله و نادان، انفجار و نفرت، سیره و مغاذی
۴) رزالت و پستی، مأخذ و منابع، تحجّد و نیایش

۵. **با توجه به متنِ زیر، املای کدام واژه‌ها همگی غلط است؟**

«شگال گفت: من مذلّت این تهمت بیرون نیایم، تا ملک حیلتی نسازد که صحّت حال و روشنی کار بدان بشناسد، با آن‌که به براعت ساحت و کمال دیانت خویش سِقَطی تمام دارم و متیقنّم که هرچند حزم بیش‌تر شود، مزّیت و رجحان من در اخلاص و مناصحت بر همهٔ حشم و خدم ظاهرتر گردد.»

۱) مذلّت، متیقّن
۲) براعت، سِقَط
۳) حزم، مناصحت
۴) رجحان، ساحت

۶. **نام نویسنده، موضوع و ویژگی نثر کتاب «انتقام» کدام است؟**

۱) عباس خلیلی، وضع اسف‌بار ایران، نثر ساده و روان
۲) مشفق کاظمی، وضع حقارت‌آمیز زنان، نثر آمیخته با شعر عربی
۳) عباس خلیلی، تیره‌روزی زنان، نثر احساساتی و آکنده از لغات عربی
۴) مشفق کاظمی، اوضاع نابسامان اداری ایران، نثر احساساتی و آکنده از لغات عربی

۷. **آثار «داستایوسکی، چارلز دیکنز، لئون تولستوی و فرانتس فانون» به ترتیب، کدام‌اند؟**

۱) ابله، داستان دو شهر، رستاخیز، انقلاب آفریقا
۲) خانهٔ اموات، دیوید کاپرفیلد، آنا کارنینا، خوشه‌های خشم
۳) برادران کارامازوف، آرزوهای بزرگ، مادام کاملیا، دوزخیان روی زمین
۴) دهکدهٔ استپانچکوف، کنت مونت کریستو، سه پرسش، واپسین دم استعمار

۸. **در کدام کتاب‌ها به ترتیب، به قصّه‌هایی در زمینهٔ «تعلیم و تربیت» و قصّه‌هایی در «فنون و رسوم کشورداری»، اشاره شده است؟**

۱) سیاست‌نامه، عقل سرخ
۲) قابوس‌نامه، هزار و یک شب
۳) چهار مقاله، سیرالملوک
۴) قابوس‌نامه، جامع‌التمثیل

۹. **در کدام ابیات، تشبیه و استعاره هر دو به کار رفته است؟**

الف) شب وصال تو چون باد بی‌وصال بود / غم فراق تو گویی هزار سال بود
ب) روح ز تو خوب‌تر به خواب نبیند / چشم فلک چون تو آفتاب نبیند
ج) پیوند روح می‌کند این باد مشک بیز / هنگام نوبت سحر است ای ندیم خیز
د) جان‌ها ز دام زلف چو بر خاک می‌فشاند / بر آن غریب ما چه گذشت ای صبا بگو

۱) الف ـ ب
۲) الف ـ ج
۳) ب ـ د
۴) ج ـ د

۱۰. **آرایه‌های بیتِ زیر، در کدام گزینه تماماً درست آمده است؟**

«نیشکر با همهٔ شیرینی اگر لب بگشایی / پیش نطق شکرینت چو نی انگشت بخاید»

۱) استعاره، حس‌آمیزی، مجاز، حسن تعلیل
۲) استعاره، حس‌آمیزی، نغمهٔ حروف، کنایه

۳) تشبیه، مجاز، حسن تعلیل، ایهام تناسب ۴) تشبیه، ایهام، نغمهٔ حروف، مراعات نظیر

۱۱. **ترتیبِ ابیات زیر به لحاظ داشتن آرایه‌های «ایهام تناسب، استعاره، کنایه، حس‌آمیزی»، کدام است؟**

الف) هفته‌ای می‌رود از عمر و به دو روز کشید / کز گلستان صفا بوی وفایی ندمید
ب) گر من از خار بترسم نبرم دامن گل / کام در کام نهنگ است بباید طلبید
ج) آخر ای مطرب از این پردهٔ عشّاق بگرد / چند گویی که مرا پرده به چنگ تو درید
د) هرچه زان تلخ‌تر اندر حق من خواهد گفت / گو بگو از لب شیرین که لطیف است و لذیذ

۱) الف، ب، ج، د ۲) ج، الف، ب، د ۳) ج، د، ب، الف ۴) د، الف، ب، ج

۱۲. **تعداد تکواژهای کدام ترکیب، متفاوت است؟**

۱) سرسپردگی مزدوران بیگانه ۲) بررسی روزنامه‌های خبرساز
۳) ارزشیابیِ دانشنامه‌های ادبی ۴) فرمانروایان عدالت‌پیشهٔ تاریخ

۱۳. **در عباراتِ زیر، زمان افعال به‌ترتیب کدام است؟**

«دلّاک جوان ایل، پیام فرستاده بود که باید بی‌نیازم کنی، بیچاره خبر نداشت که بانک، فقط هزینهٔ هفته‌ای از ماهم را می‌داد.»

۱) ماضی ساده، مضارع مستمر، ماضی مستمر، ماضی استمراری ۲) ماضی بعید، مضارع التزامی، ماضی مستمر، مضارع اخباری
۳) ماضی نقلی، مضارع اخباری، ماضی ساده، ماضی استمراری ۴) ماضی بعید، مضارع التزامی، ماضی ساده، ماضی استمراری

۱۴. **در کدام بیت، جابه‌جایی ضمیر متصل صورت گرفته است؟**

۱) طفل اشکم خاک بازی‌ها کند در چشم تر / دیده از خاک درت روزی که گردد کامیاب
۲) هنوزت اجل دست خواهش نبست / برآور به درگاه دادار دست
۳) تا لبت گفته به من سرّ سخندانی را / کرده سلطان سخن‌سنج قبول سخنم
۴) گفتم که بر خیالت راه نظر ببندم / گفتا که شبرو است او از راه دیگر آید

۱۵. **در کدام بیت «وابستهٔ مضاف‌الیه» اسم مرکب است؟**

۱) مرغ دل صاحب‌نظران صید نکردی / الّا به کمان مهرهٔ ابروی خمیده
۲) صبای روضهٔ رضوان ندانمت که چه بادی / نسیم وعدهٔ جانان ندانمنت که چه بویی
۳) من از این هر دو کمان خانهٔ ابروی تو چشم / بر نگیرم و گرم چشم بدوزند به تیر
۴) چون تو بتی بگذرد سر و قد سیم ساق / هرکه در او ننگرد، مرده بود یا حقیر

۱۶. **در منظومهٔ زیر، کدام نوع جمله وجود ندارد؟**

«مور، چه می‌داند که بر دیوارهٔ اهرام می‌گذرد / یا بر خشتی خام / تو، آن بلندترین هرمی، که فرعون تخیّل می‌تواند ساخت / چگونه این چنین که بلند بر زَبَر ما سوا ایستاده‌ای / در کنار تنور پیرزنی جای می‌گیری ...»

۱) دو جزئی ناگذر ۲) سه جزئی گذرا به مسند ۳) سه جزئی گذرا به مفعول ۴) چهار جزئی گذرا به مفعول و متمم

۱۷. **متنِ زیر، با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟**

«کجا هستند پادشاهانی که به هنگام نوشیدن ساغر مرگ، در این کاخ‌ها، فرمانروایی می‌کردند؟ چه بناهایی که صبح بر پا بود و عصر ویران گشت.»

۱) در تابِ توبه چند توان سوخت همچو عود / می ده که عمر در سر سودای خام رفت
۲) گفتم ای مسند جم جام جهان بینت کو / گفت افسوس که آن دولت بیدار بخفت
۳) دهان تنگ شیرینش مگر ملک سلیمان است / که نقش خاتم لعلش جهان زیر نگین دارد
۴) عمرتان بادا دراز ای ساقیان بزم جمع / گرچه جام ما نشد پُر می به دوران شما

۱۸. **مفهومِ کدام بیت با سایر ابیات، تفاوت دارد؟**

۱) صبا از عشق من رمزی بگو با آن شه خوبان / که صد جمشید و کیخسرو غلام کم‌ترین دارد
۲) تکیه بر اختر شب دزد مکن کاین عیّار / تاج کاووس ببرد و کمر کیخسرو
۳) بهرام که گور می‌گرفتی همه عمر / دیدی که چگونه گور بهرام گرفت
۴) بیفشان جرعه‌ای بر خاک و حال اهل دل بشنو / که از جمشید و کیخسرو فراوان داستان دارد

۱۹. **از مفهومِ کدام بیت، «پرتاب تیر و به هدف خوردن آن» دریافت می‌شود؟**

۱) چو بوسید پیکان سرانگشت اوی / گذر کرد برمهرهٔ پشت اوی
۲) کمان را بمالید رستم به چنگ / به شست اندر آورده تیر خدنگ
۳) چو سوفارش آمد به پهنای گوش / ز شاخ گوزنان برآمد خروش
۴) بزد بر بر و سینهٔ اشکبوس / سپهر آن زمان دست او داد بوس

۲۰. **مفاهیمِ «بی‌زاد و توشه بودن، نکوهش آزمندی، پرورده‌گویی، اوضاع نابسامان» به ترتیب، از کدام ابیات، دریافت می‌شود؟**

الف) نان جو خور در بهشتِ سیر چشمی سیر کن / می‌خوری خون از برای نعمت الوان چرا؟
ب) ز گوهر دهد لقمه‌ات ابر نیسان / اگر چون صدف پاک‌سازی دهان را
ج) بر شکست قفس جسم از آن می‌لرزی / که سزاوار چمن بال و پری نیست تو را
د) چون ورق برگشت موری شیر را عاجز کند / خط مویی بست دست قهرمان حسن را

۱) الف، ب، ج، د ۲) ج، ب، د، الف ۳) ج، الف، ب، د ۴) الف، ج، د، ب

۲۱. **مفهومِ کلیِ کدام بیت، با سایر ابیات متفاوت است؟**

۱) ای روی دلارایت مجموعهٔ زیبایی / مجموع چه غم دارد از من که پریشانم؟
۲) همی دانم که فریادم به گوشش می‌رسد، لیکن / چه غم آسوده خاطر را ز حال ناشکیبایی
۳) تو را که دیده ز خواب و خمار باز نباشد / ریاضتِ منِ شب تا سحر نشسته چه دانی
۴) گفتی اگر درد عشق پای نداری گریز / چون بتوانم گریخت تا تو کمندم کشی

۲۲. **بیتِ زیر، با کدام بیتِ قرابت مفهومی دارد؟**

«چشم بگشا به گلستان و ببین / جلوهٔ آب صاف در گل و خار»
۱) نیست مجنون مرا حاجت به صحرایی که عشق / از غبار خاطرم دامان صحرا ساخته است
۲) پرتو خورشید عشق بر همه افتد ولیک / سنگ به یک نوع نیست تا همه گوهر شود
۳) چشم فلک نبیند زین طرفه تر جوانی / در دست کس نیفتد زین خوبتر نگاری
۴) گوشهٔ چشم رضایی به منت باز نشد / این چنین عزّت صاحب‌نظران می‌داری؟

۲۳. **از کدام بیت، مفهوم «ناتوانی عقل» دریافت می‌شود؟**

۱) با چرخ مکن حواله کاندر ره عقل / چرخ از تو هزار بار بیچاره‌تر است
۲) گرچه بدنامی است نزد عاقلان / ما نمی‌خواهیم ننگ و نام را
۳) دل چو از پیر خرد نقل معانی می‌کرد / عشق می‌گفت به شرح آنچه بر او مشکل بود
۴) عقل و دولت قرین یکدیگرند / هر که را عقل نیست دولت نیست

۲۴. **منظومهٔ زیر، با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟**

«دست‌ها می‌سایم / تا دری بگشایم / بر عبث می‌پایم / که به در کس آید»
۱) مشکل بود گرفتن چیزی ز دست خلق / دست کسی بگیر اگر دست می‌دهد
۲) هر چند شمع رهروانم چو آفتاب / از احتیاط دست به دیوار می‌کشم
۳) یا مرا یک روزگاری دست ده / یا که دست از روزگار من بدار
۴) نشسته‌ام در انتظار این غبار بی‌سوار / دریغ کز شبی چنین سپیده سر نمی‌زند

۲۵. **بیتِ زیر، با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟**

«بگفتا گر نیابی سوای او راه / بگفت از دور شاید دید در ماه»
۱) در آن چمن که گل وصل دسته بندد غیر / مرا بس این که نگه را به پشت پا بندم
۲) ز دست عشق تو هر جا که می‌روم دستی / نهاده بر سر و خاری شکسته در پای است
۳) کنون گر گلستان در دامنم باشد نمی‌بینم / گذشت آن کز پی یک گل به صد گلزار می‌رفتم
۴) از غیرت روی همچو خورشید تو، ماه / دیری است که ماهتاب می‌پیماید

پاسخ‌نامه زبان و ادبیات فارسی خارج از کشور ۹۶

۱ـ گزینه‌ی ۴

(«بنان» مفرد است نه جمع.)

۲ـ گزینه‌ی ۱

(فقط با دانستن معنای «رغم» می‌شد به پاسخ رسید!)

۳ـ گزینه‌ی ۴

(آختن= آهیختن: بیرون کشیدن سلاح از درون غلاف)

۴ـ گزینه‌ی ۱

مغلوب و مقهور، انزجار و نفرت، رذالت و پستی، تهجد و نیایش («تهجّد» هم‌ریشهٔ «جهد» است.)

۵ـ گزینه‌ی ۲

برائت ساحت: پاکی آستان. پاک بودن وجود کسی از گناه و تهمت («برائت» هم‌ریشهٔ «تبرئه»، «مُبرّا» و «بَری» است.)

ثقت: اطمینان (هم‌ریشه‌ی «وثوق» و «وثیقه»)

۶ـ گزینه‌ی ۳

۷ـ گزینه‌ی ۱

۸ـ گزینه‌ی ۳

۹ـ گزینه‌ی ۳

در بیت نخست، «شب وصال» اضافه‌ی تشبیهی نیست اما به «باد» مانند شده‌است. در این بیت هیچ یک از دو شکل استعاره دیده نمی‌شود.

در بیت دوم، یار به خوردشید (آفتاب) مانند شده‌است (و البته از آن هم بالاتر). «چشم فلک» اضافه‌ی استعاری است که گونه‌ی رایجی از استعاره‌ی مکنیه به شمار می‌آید.

در بیت سوم، «باد» انسان پنداشته‌شده که تشخیص است و نوعی استعاره‌ی مکنیه اما تشبیهی در این بیت به چشم نمی‌خورد.

در بیت چهارم، «دام زلف» اضافه‌ی تشبیهی است که گونه‌ی رایجی از آرایه‌ی تشبیهی به شمار می‌آید و صدا زدن و گفت‌وگو کردن با باد «صبا» تشخیص و نوعی استعاره‌ی مکنیه است.

۱۰ـ گزینه‌ی ۲

در بیت علّتی برای موضوعی بیان نشده است ⇐ حسن تعلیل نداریم ← گزینه‌های ۱ و ۳ خط می‌خورد ← «حس‌آمیزی» در بیت کاملاً آشکار است (نطق شکرین) اما «شیرین» و «شکر» ایهام ندارند. (البته ایهام تناسب دارند ← به کتاب همایش نشر دریافت مراجعه کنید.) بنابراین روی گزینه‌ی دوم تمرکز می‌کنیم ← «نیشکر» انگشت به دهان می‌خاید: تشخیص است پس استعاره‌ی مکنیه نیز هست؛ کنایه‌ی آشکاری هم دارد. واج‌آرایی / ش / هم از دور گوش را می‌نوازد!

۱۱ـ گزینه‌ی ۲

در این میان، مناسب‌ترین آرایه برای آغاز کار «حس‌آمیزی» است. در بیت «الف» داشتن بو به «وفا» نسبت داده شده‌است و در بیت «د» تلخی و لطافت به سخن یار؛ اما در بیت «ج» حس‌آمیزی یافت نمی‌شود ← گزینه‌ی ۴ خط می‌خورد ← «ایهام تناسب» بیت «ج» برای شما آشناست ← روی گزینه‌های ۲ و ۳ تمرکز می‌کنیم ← «بوی وفا» اضافه‌ی استعاری است اما در بیت «د» هیچ یک از دو شکل استعاره پدید نیامده است.

۱۲ـ گزینه‌ی ۳ (و ۲)

۱) سر سپردگیِ مزدورانِ بیگانه: سر + سپرد + ـِ + ی / ـِ / مزدور[1] + ان / ـِ / بیگانه ← ۹ تکواژ

۲) بررسی روزنامه‌های خبرساز: بر + رس + ی / ـِ / روز + نامه + ها / ـِ / خبر + ساز ← ۱۰ تکواژ

۳) ارزشیابیِ دانشنامه‌هایِ ادبی: ارز + ـِ ش + یاب + ی / ـِ / دان + ـِ ش + نامه + ها / ـِ / ادب + ی ← ۱۲ تکواژ

۱- در پایانِ «مزدور» مانند «رنجور» یا «گنجور» پسوند «ور» آمده است که احتمالاً تحول‌یافته‌ی پسوندِ «وَر» است، اما در فارسی رسمی به آن توجه نمی‌شود و احتمالاً همین تلفظ عامیانه‌ی «ور» (ur) به پسوند «و» (u) تبدیل شده است؛ نمونه: شکمو، اخمو، ترسو و ...

۴) فرمان روایانِ عدالت پیشه‌ی تاریخ: فرمان + رو + ا + ان / ـِ + عدالت + پیشه / ـِ / تاریخ ← ۹ تکواژ

گرچه اختلاف تکواژهای گزینه‌ی سوم با سه گزینه‌ی دیگر چشم‌گیر است اما درکل، با پرسش نادرست روبه‌رو هستیم.

۱۳ـ گزینه‌ی ۴

(برای شما خیلی ساده است؛ اگر هم نه! لطفاً درس گروه فعلی کتاب زبان فارسی دریافت را یک بار بخوانید.)

۱۴ـ گزینه‌ی ۲

«ت» در شیوه‌ی عادی پس از «خواهش» می‌آید. (به بخش دوم از فصل اول کتاب تناسب مفهومی نشر دریافت مراجعه کنید.)

۱۵ـ گزینه‌ی ۱

بهتر است در آغاز «اسم‌های مرکّب» را پیدا کنیم اما لطفاً دقت کنید: اسمِ مرکّب نه واژه‌ی مرکّب!

«صاحب‌نظر» *در بیت نخست* اسم مرکّب است و مضاف‌الیه مضاف‌الیه است.

در بیت دوم اصلاً واژه‌ی مرکّب دیده‌نمی‌شود. *در بیت سوم* «کمان‌خانه» اسم مرکّب است اما هسته‌ی گروه اسمی است:

۱	۱	۱	۰	۱	۲
این	هر	دو	کمان‌خانهٔ	ابرو	تو

(«چشم» جزو گروه نیست و باید برود مصراع دوم کنار «برنگیرم» بنشیند!)

در بیت چهارم «سروقد» و «سیم‌ساق» صفت مرکب هستند نه اسمِ مرکّب. (بت سروقدِ سیم‌ساقی چون تو اگر بگذرد ...)

۱۶ـ گزینه‌ی ۴

می‌داند: سه‌جزئی گذرا به مفعول // می‌گذرد: سه‌جزئی گذرا به متمّم // ی = هستی: سه‌جزئی گذرا به مسند // می‌تواندساخت (ساختن): سه‌جزئی گذرا به مفعول // ایستاده‌ای: دوجزئی // جای‌می‌گیری: سه‌جزئی گذرا به متمم

۱۷ـ گزینه‌ی ۲

مفهوم محوری تست: ناپایداری قدرت دنیایی

مفهوم بیت نخست: ترک توبه و زهد

مفهوم بیت سوم: یگانگی معشوق و فرمانروایی او بر دل همه‌ی انسان‌ها

(نقشِ لبِ او، جهان را زیر نگین خود دارد و بر آن حکم می‌راند.)

مفهوم بیت چهارم: بی نصیب ماندن عاشقان از وصل زیبارویان

۱۸ـ گزینه‌ی ۱

مفهوم محوری تست: ناپایداری قدرت دنیایی

مفهوم بیت چهارم: همه عاشق یارند حتی قدرتمداران و پادشاهان

۱۹ـ گزینه‌ی ۱ (و ۴)

پرسش سلیقه‌ای و غیراستاندارد است. مصراع نخست بیت اول را می‌توان هم به کشیده شدن تیر و کمان تا آخرین حد ممکن (تا جایی که پیکان با انگشتان کمان‌دار تماس یابد) تعبیر کرد، هم رهاشدن تیر از کمان (شبیه بوسه‌ی خداحافظی و الوداع گفتن!). مصراع نخست بیت چهارم نیز از زدن تیر سخن می‌گوید و جداً میان زدن تیر به کسی یا پرتاب تیر به سوی او چقدر تفاوتی وجود ندارد.

۲۰ـ گزینه‌ی ۳

معنای بیت «ب»: اگر دهانت را از سخنان زشت و نسنجیده پاک کنی، سخنان گزیده و گهرباری بر زبانت می‌آید؛ همچون صدف که فروچکیدن قطره‌ی بارانی از ابربهاری، در دهان پاکش، آن قطره را به مرواریدی ارزش‌مند تبدیل می‌نماید.

معنای بیت «د»: اگر قضا و قدر بخواهد، مورچه می‌تواند دمار از روزگار شیر برآرد، هم‌چنان که زیبارویان را روییدن مویی اندک بر چهره‌شان از زیبایی و دلربایی می‌اندازد!

۲۱ـ گزینه‌ی ۴

مفهوم محوری تست: بی‌توجهی معشوق به حال زار عاشق

۲۲ـ گزینه‌ی ۲

طراح محترم آزمون سراسری کاملاً در تعبیر این بیت کتاب درسی دچار اشتباه شده‌اند. این بیت مضمونی عرفانی دارد و مثالی است برای ملموس کردن مفهوم «وحدت وجود» نه این مفهوم رایج که انسان‌ها براساس ذاتشان عمل می‌کنند و این بیت سعدی طلایه‌دار آن است:

باران که در لطافت طبعش خلاف نیست / از باغ لاله روید و از شوره بوم خس

۲۳ـ گزینه‌ی ۳

(بسیار زیبا و ساده!)

۲۴ـ گزینه‌ی ۴

بین این گزینه‌ها، به ناچار باید گزینه‌ی چهار را پذیرفت.

۲۵ـ گزینه‌ی ۱

مفهوم محوری تست: عشق دورادور

معنای بیت نخست: دیگری در کنار یار است و از باغ وصل او گل می‌چیند، اما همین که می‌توانم یار را از دور ببینم و با دیدن این ماجرا حسرت زده و شرمگین سرم را پایین بیندازم و ... برایم کافی است! (**توجه:** پشتِ پا = روی پا، قسمت استخوانی پا، مقابلِ کفِ پا.)